

A virágok üzenete

„Van-e remény még emberi fajunkban?” – kérdezte Ilyés Gyula 1955-ben, nagyszerű *Bartók* című versében. A 21. század elején is sokunkat fájdit ez a kérdés. Valóban addig szaporítja az ember nevű élőlény az életellenes cselekedeteit, amíg felemészti magát és a világot? Lehet-e még fokozni a zűrzavart, a gonosz-ságot, az esztelenséget? Van-e még érték, amit nem tapostak meg, amit ne dobtak volna félre?

A pálmák és virágok napjának üzenete: végül mindig eljön a tavasz, a legkeményebb tél után is. Nehezen jött az idén a virágzás. Bemutatta Tél tábornok, hogy milyen találekony még márciusban is. Átéltünk olyan napot is, melyen reggel még teljes repertoárjával jelentkezett a leghidegebb évszak, de azután kisü-tött a nap és néhány óra múlva már nyoma sem volt a hónap, jégnek. Igen, van reményünk fajunk felől is.

A keresztyén reménység alapja nem az ember, aki úgy elaljasult, „*hogy önként, kéjjel ölt*” – mint *Radnóti* írta –, hanem a teremtő és megváltó Isten, aki a hajnal, a reggel, a tavasz a feltámadás Istene. Korunk egyik népszerű gondolata a pozitívizmus, vagyis az, hogy elégséges pozitívan gondolkodni és cselekedni és segíthetünk magunkon. Tévedés, nagy tévedés. Elég, ha a 20. század borzalmaira és a mai válságra

gondolunk és tudjuk, hogy az ember, ha kizárja életéből Istent, az erkölcsi törvényt, a krisztusi program megvalósítását, mire jut. Az elmúlt század mindkét istentelen és ezért embertelen eszméje szónokolt a humánusról, a szociális eszméről, de mivel Isten nélkül akartak „paradicsomot”, ahogy ők szokták mondani „felemelkedést” létrehozni, pokol lett előle.

Isten nélkül mindent pokollá változtatunk: a családi életet, a természetet, az országot, de Európát is. Hazánknak és az Uniónak nemcsak gazdasági programra van szüksége, hanem erkölcsre, Istenre, lélekre és szellemre, mert az ember csak akkor ember igazán, ha a szellem irányítja és határozza meg életét. Van-e remény még emberi fajunkban? Igen van, ha még időben keressük a materián is túlmutató szellemi-lelki értékeket. Az igazság pedig valóban odaát van, vagyis odaátról az isteni dimenzióból érkezik, mint a tavasz. Nem azért jön a tavasz, mert a cinegék olyan kedvesen sürgetik, hanem azért énekelnek a cinegék, mert jön a tavasz.

Reményünk alapja nem az emberi akarat – amely fontos ugyan, de a nagy bajokban kevésnek bizonyul –, nem a földhözragadt vallásoskodás, hanem az Élet Istene, aki az átkot is áldásra fordíthatja. „*Jöjj, Uram Jézus!*” (Jel 22, 20b) Ő jön akkor is, ha nem kérjük. Ez az evangélium.

Hallom jó szándékú keresztyénektől: ha intenzíven böjtölünk és imádkozunk, akkor jön a lelki ébredés, megújulás. Ez így tévedés. Isten elvárja tőlünk a „nekifeszülést”, hogy tegyük meg azt, amit mi tehetünk meg, de ismerjük a kijelentést: „... *nem azé, aki akarja és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.*” (Rm 9,16) Jézus bement Jeruzsálembe, akkor is, ha nem kérték, nem várták. Sírt a városban, megtisztította a templomot (ó, de tagadják ma is az ítélt, jajt kiáltó Krisztust!), tanított, gyógyított, ördögöt űzött; és amikor már mindent megtett, ami rábízott, vállalta a szenvedést és a halált. A főpap udvarában po-

fozták meg! Megkínózták és mint a szemetet kidobták a haláldombra. Többet nem tehetett érted és értem az Isten:

„... az Ő sebei árán gyógyultunk meg.” (Ézs 53, 5b).

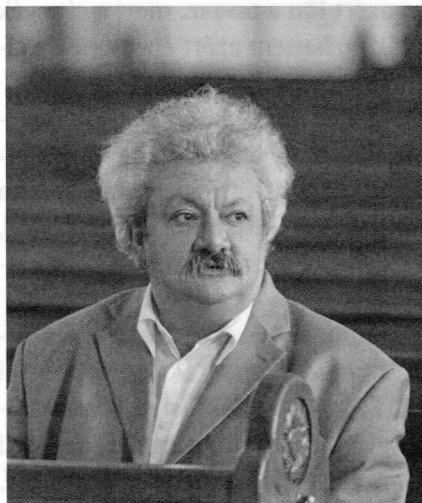
Várjuk-e, akarjuk-e Őt így? Az igazit, valóságosat, akit nem hamisít meg a „parázna ész” okoskodása.

Szeverényi János
missziói evangélikus lelkész

Büszkék vagyunk mi evangélikusok

Az egyes ember és a nemzetek sorsát nem a vakszerencse, hanem a teljesítmény, a becsületes munka és az időtálló egyetemes értékekhez való ragaszkodás alakítja – mondta Áder János köztársasági elnök 2017. március 15-én, szerdán az Országházban, a Kossuth- és Széchenyi-díjak átadásán, amikor megköszönte a kitüntetettek munkáját.

KAMP SALAMON, a Lutheránia Ének- és Zenekar Liszt Ferenc-díjas karnagya, a Magyar Bach Társaság alapítója és elnöke, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Karmester és Karvezető Tanszékének egyetemi tanára ré-

szére a klasszikus repertoár, főként a barokk zene és Johann Sebastian Bach életművének széles körű megismertetése mellett az egyházi kantáták és a kortárs művek megszólaltatására is nagy hangsúlyt fektető karnagyi és művészeti vezetői munkája, valamint értékes zenepedagógusi tevékenysége elismeréseként.

Gratulálok és örülök annak, hogy a reformáció ötszáz éves évfordulója ünneplése során végre elért oda a hazánk, hogy a magyar tudósok, művészek kitüntetések nem feledkeztek el a keresztény egyházak tudósairól és művészeiről. Dr. Harmati Béla ny. evangélikus püspök.

Budapest – A múlt héten magyarországi körúton járt a lipcsei Tamás-templom kórusa, vezetőjével, Gotthold Schwatz kántorral együtt. A meghívás ötlete dr. Hafenscher Károlytól származik, aki a Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosaként irányítja a reformáció ötszázadik évfordulójáról való megemlékezést. Sokak munkájának gyümölcse, hogy ez a látogatás meg is valósulhatott. Köszönet érte!

Három hangverseny mel-

lett (Müpa; Debrecen, Nagytemplom; Pécs, Bazilika) március 15-én a Deák téri evangélikus templomban is énekeltek a „Thomanerek”. Azért kiemelkedő jelentőségű ez az alkalom, mert az együtttest igazi helyén, istentiszteleten lehetett hal-

A kétnyelvű istentisztelet liturgiáját is Hafenscher Károly állította össze és Cselovszky Ferenc helyi lelkésszel együtt végezte. Böjt második hetében természetesen Reminiscere vasárnap témája határozta meg az igeszakaszokat, imádságokat, énekeket, kórusműveket.

Ez a rend – a sokféle szempontot figyelembe vevő kompromisszumok ellenére is – megmutatta, milyen módon lehet szervesen beilleszteni a liturgiába a kórus megszólalásait. Gyülekezeti énekek

alternatív, tehát a gyülekezet és a kórus váltakozásával; az Introitus helyén műzenei zsoltárfeldolgozás; ősi liturgikus dallamok; hitvallás kórusmű formájában.

Örök emlékként megmarad a gyülekezet tagjainak szívében, ahogy a záróének zengett a zsúfolásig megtelt templomban: Én lelkem, áldva áldjad szép énekszóval Istened!

A kórus és a gyülekezet mellett az orgona volt az alkalom harmadik pillére: Mekis Péter a kerepező orgonaművekké, az ének-kíséretekkel és az úrvacsora alatti korálfeldolgozásokkal kiválóan segítette az istentisztelet méltóságát.

Mivel az istentisztelet folyamán a karzaton voltak, és felvétel sem készülhetett róluk (itt tör be a világ sok szomorúságot okozva: védeni kell a „brand”-et), befejezésül meglepetéssel szolgáltak a Thomanerek. A földszinten, a padok közt elvegyülve énekelték kedves énekünket (természetesen Bach-korálként): Ki dolgát mind az Úrra hagyja.

A súlyos evangéliumi ige – a gonosz szőlőművesek története (Mk 1,1–12) – és a heterogén hallgatóság igencsak nagy kihívás elé állíthatta volna az igehirdetőt. Gáncs Péter elnök-püspök viszont ilyenkor érzi magát elemében.

Prédikációjának terjedelme és hangvétele is nagyszerűen illett a helyzethez. „Lehet, hogy koncertre jöttél, de istentisztelet fogadott itt... Mennyivel többet kaphatsz, mint egy koncertélmény? Mennyivel több az istentisztelet a hangversenynél? Ott csak hallgató lehetsz, legfeljebb a végén megtapsolod vagy kifütyülsz az előadót. Itt résztvevő vagy. Gondoltad, hogy a világhírű Thomanerekkel együtt énekelhetsz ma? Mert Isten előtt mindannyian ugyanolyan fontosak vagyunk.”

Forrás: Evangélikus Portál
www.evangelikus.hu

Erőt meríthetünk régebbi korok protestáns közösségeinek összetartásából!

Győr – Voltak időszakok a történelemben, amikor a magyar protestánsoknak számos meghurcoltatásban volt részük, az ősök mégis kitartottak hitük mellett, sőt erős közösségek épültek. Életük példaértékű a ma embere számára is. Erről beszélgettünk Szemerei János evangélikus püspökkel.

– Milyen előzmények vezettek az 1681-es soproni országgyűlésen a magyar protestánsok számára kedvezőtlen törvények beiktatásához? (Ellenreformáció, Thököly Imre felkelése stb.)

– Igazság szerint az evangélikusok számára abban az időben, amikor az 1681-es törvények napvilágra kerültek, az új szabályozás valójában nem

szigorítás volt, hanem enyhítés. Mindez nézőpont kérdése, tehát innen visszatekintve azt mondjuk, hogy ez borzasztó korlátozás volt, hogy vármegyénként csak két templom lehetett, de akkoriban onnan indultunk, hogy korábban sehol nem volt templom. Hiszen ez az időszak az úgynevezett gyászévtized lezárásának a pillanata, amelyen keresztül az állam és a katolikus egyház vezetői azt szerették volna elérni, hogy egész Magyarországon csak egy vallás legyen. A protestánsok vallásgyakorlatát adminisztratív, törvényi és egyéb eszközökkel megpróbálták ellehetetleníteni. A „gyászévtized” borzalmai azzal kezdődtek, hogy a lelkeseket több hullámban beidéztek a pozsonyi véstörvényszék elé, ahol halálbüntetés terhe mellett a hivataluk feladására kényszerítették őket. Gyakorlatilag az volt a stratégia, hogy a lelkeseket el kell távolítani a gyülekezetek éléről, ezzel párhuzamosan pedig folyt a templomok visszafoglalása. (Az akkori Magyarországon a visszafoglalt evangélikus templomok száma megközelíti az ezret.) Ezekkel az eszközökkel lényegében megszüntették a nyilvános vallásgyakorlást a protestánsok számára. Információnk szerint ebben az időszakban egyedül a soproni Eggenberg hercegné házában tartottak evangélikus istentiszteletet, félig-meddig illegális módon. Természetesen ezek az intézkedések nagyon sok feszültséget szültek, szabadságharcok robbantak ki emiatt, így az országgyűlés nem véletlenül ju-

tott arra a döntésre, hogy engedjenek egy kicsit a szelepen, de úgy, hogy a saját céljaikat ez ne borítsa föl.

- Az 1681-es soproni törvények és az 1687-es Explanatio Leopoldina milyen intézkedéseket vezetett be a protestánsok vallásgyakorlásával kapcsolatban?

- Úgy lehetne összefoglalni ezeket az intézkedéseket, hogy engedményeket tesznek a vallásgyakorlás terén, de a végső céljuk a protestáns egyházak lassú halála, elsorvasztása. Azt már említettem, hogy vármegyénként csak két templomot lehetett fenntartani, és azokat is csak az artikuláris (cikkelyezett) helyeken. Artikuláris helynek jellemzően a kisebb, eldugott falvakat jelölték ki, ahol az ottani templomban eleve nem fér el sok ember. A templomépítésre kijelölt telkek gyakran rossz minőségűek voltak, sokszor mocsaras vagy homokos talajra kellett építkezni. Magának a templomnak az építésére is szigorú szabályok vonatkoztak: az egészet fából kellett felépíteni, egyetlen vasszög nélkül, nem lehetett tornya, a harangot a templom mellett lehetett csak felállítani, az ajtó nem nyílhatott közvetlenül az utcára stb. Aztán kötelezővé tették a dekretális esküt, vagyis mindenkinek, aki közhivatalt akart viselni, fel kellett esküdnie Szűz Máriára és a szentekre, ami értelemszerűen nem igazán tetszett a protestánsoknak. A törvényeken is érződik, és az egész időszak során ott van a levegőben, hogy az evangélikusok és reformátusok lényegében másodrangú állampolgárokká váltak.

- Ezek az új szabályok az egész királyi Magyarország területére érvényesek voltak, vagy csak az artikuláris helyeken?

- Ez jó kérdés, mert 1681-ben, amikor ezek a törvények hatályba léptek, még mindig három részre volt szakadva az ország, vagyis akkor csak a királyi Magyarország területére vonatkoztak. Később más vármegyékben is kialakultak ilyen kvázi artikuláris helyek, amelyek ugyan nem szerepelnek az eredeti lajstromban, de itt is voltak evangélikus közösségek. Aztán a török kiűzése után, a megváltozott hatalmi viszonyok miatt ezekben a vármegyékben is megpróbálták korlátozni a vallásgyakorlást, és elég sok zaklatásnak voltak kitéve a protestánsok. Az újonnan felszabadított területeken is igyekeztek minden eszközzel megakadályozni ezeknek a közösségeknek a kialakulását. A végvárakban engedélyezték a szabad vallásgyakorlást, ezzel növelve a katonák harci kedvét, de miután a törökök elmentek, ezt a jogot visszavonták. Olykor azonban maguknak a földbirtokosoknak állt érdekükben a vallásgyakorlás biztosítása, hiszen ezzel akartak

kedvezni és helyben tartani a jobbágyokat. Erdélyt ezek az intézkedések nem igazán érintették, mivel önálló közigazgatási egységként működött, továbbá az ország vezetői ott mindig is sokkal toleránsabbak voltak a különböző vallásokkal szemben.

- Hogyan reagált az európai közvélemény a magyar protestánsok meghurcoltatásaira?

- Ekkor még szorosabb értelemben nem beszélhetünk európai közvéleményről, mivel a hírek sokkal lassabban jutottak Európa egyik végéből a másikba, mint ma. A korabeli Európa azért sem volt egységes, mert voltak egyértelműen katolikus és protestáns többségű országok. Az előbbieket – mondhatni – helyeselték azt, hogy Magyarország így veszi fel a harcot az általuk eretneknek tartott felekezetek ellen, az utóbbiak pedig a katolikusok túlkapásait látták ezekben, például a lelkészek tömeges koncepciók perbe fogásában és elítélésében. A diplomáciai nyomásgyakorlás mellett olykor akcióba is léptek: egy holland admirális, Michael de Ruyter negyven gályarabnak elhurcolt lelkészt szabadított ki.

- Melyek voltak a törvények hosszú távú hatásai? Meggyengítették vagy megerősítették a protestánsokat a hitükben?

- Azt lehet mondani, hogy a szigorú korlátozás egy kicsit „megszűrte” ezeknek az egyházaknak a híveit. Az, hogy ha egy felekezetnek nehezebb feltételek között kell gyakorolnia a hitét, olyan helyzetet teremthet, hogy nem mindenki akarja ellenszélben vállalni a küzdelmet. Tudunk is arról, hogy egyesek megalkuvásból vagy a karrierjük építése miatt a hitük feladását választották, de ez nem volt olyan tömeges jelenség, mint ahogy azt a hatalom szerette volna. Nyilvánvalóan sokaknak meg éppen megerősítette a hitét ez az időszak, megedzette őket, és igazolta számukra, hogy egy fontos ügyért küzdenek, akárcsak az ókori keresztényüldözések idején. Azáltal, hogy ebben az időszokban a protestánsok a szigorú tilalmak ellenére sem tágtítottak a hitük mellől, a tanúságtételük még hitelesebbé vált a közvélemény szemében. Azt is tudni kell erről a korszakról, hogy nagyon komolyan büntették, ha egy protestáns megpróbált egy katolikust áttéríteni, emellett az úgynevezett reverzális-törvényben szigorúan szabályozták a vegyes házasságokat és a születendő gyermekek kereszttelését is. Persze ez nem jelenti azt, hogy senki nem tért át, de jóval kevesebben, mint a törvények bevezetése előtt. Ezáltal a hazai protestánsok, mondhatni, parkolópályára kerültek, és csak a saját felekezetükön belül gyarapodhattak. Vagyis ez az időszak a hitük-

ben megerősítette a híveket, de a létszámukat tekintve voltak lemorzsolódások.

- Mennyire vetette vissza ez az időszak a hazai protestáns egyházak fejlődését?

- Maga az egész folyamat eléggé. A katolikus ellenreformáció előtti Magyarország lényegében egy protestáns többségű ország volt. Bizonyos területeken a protestánsok aránya 90 százalék körül volt. Az, hogy ma már az evangélikusok és reformátusok aránya összesen csak 25-30 százalékot tesz ki, mutatja, hogy elég sokat veszítettek a protestáns egyházak az évszázadok során. Ez többlépcsős, sokáig tartó folyamat volt, de a számok arányát tekintve azt mondhatjuk, hogy az ellenreformáció célt ért, hiszen végérvényesen megváltoztatta az ország felekezeti arányait.

- A későbbi Habsburg-uralkodók (III. Károly, Mária Terézia) enyhítettek a törvényeken, vagy inkább szigorítottak?

- Általában a hatalmon lévőkől nem azt várják el, hogy a velük ellentétes nézeteket vallókat segítsék. Ha valaki betesz egy-egy engedményt a rendszerbe, azt nem azért teszi, hogy a saját elveit, céljait gyengítse, hanem azért, hogy az ország kormányzása, a hatalom működtetése fenntartható legyen. Nyilvánvaló, hogy III. Károlynál és Mária Teréziánál is fel lehet ismerni olyan hatalmi döntéseket, amelyek első ránézésre engedménynek tűnnek, de jól kimutatható, hogy számukra miért volt ez jó. III. Károly volt az, aki a protestáns egyházak kerületi beosztásának az alapjait lefektette: ezt lehet engedményként értelmezni, de akár úgy is, hogy ezzel számukra meghúzta a határokat. De mondhatnám Mária Teréziát is, akinek hiába könyörögtek a győri evangélikusok a közösségük fennmaradásáért, a hatalom nem engedett, elvették a templomot és odaadták a katolikusoknak, akiknek ekkor már nem is egy templomuk volt a városban. Így az evangélikusok kvázi száműzetésbe kerültek, és attól kezdve 30 kilométer távolságra járhattak istentiszteletre.

- A 18. század során az ország területére betelepített protestáns népcsoportokra (németek, szlovákok stb.) ugyanúgy vonatkoztak ezek a törvények, mint magyar testvéreikre?

- Nemzetiségi alapon nem tettek kivételt, de nem is ez volt a törvény betartatásának a rendje. Az volt az érdekes, hogy a betelepített lakosság egyfajta „állam az államban” elven működött, vagyis a helyi földesúr védelme alatt bizonyos mértékben nagyobb szabadságjogot élveztek. Nagyon sok esetben eleve benne volt abban a szerződésben, amit a hűbéresek és a hűbérúr

kötöttek, hogy akkor települnek a birtokára, ha ilyen és ilyen jogokat kapnak. Pont ezért tudták összegyűjteni a Felvidékről és Németországból idetelepülő lakosokat. A török kiűzése után, az ország középső, elnéptelenedett területeire irányuló betelepítésekben a vallásnak nagyon fontos szerep jutott, és ilyen értelemben a munkaerőhöz jutásnak nagyon jó eszköze volt a vallási türelem. De arról is tudunk, hogy voltak visszaélések is, például egyes helyeken garantálták a szabad vallásgyakorlást a betelepülők számára, aztán később visszavettek a türelemből és ismét szigorítottak.

- II. József 1781-es Türelmi rendeletével helyreálltak a régi állapotok, vagy az 1790-1791-es pozsonyi országgyűlésig kellett várni erre?

- II. József Türelmi rendelete nagyon fontos lépcsőfok volt, és egyértelmű változásokat hozott. Az artikuláris korszak lezárásaként is szokták értelmezni, hiszen a korábbinál sokkal türelmesebb és a protestánsok számára jóval kedvezőbb feltételeket eredményezett. De aki részleteiben beleolvass a rendeletbe, annak nyilvánvalóvá válik, hogy ez még korántsem egyenjogúsította a különböző felekezeteket. Bár a protestánsokat és a keletieket kiszabadította abból a fogságból, amelyben korábban léteztek, a többi felekezetet még nem. Tehát valójában nem mindenki kapott szabadságot, és akik kaptak, azok sem lettek egyformán szabadok, vagyis nem váltak egyenjogúakká a római katolikusokkal. Hiszen a templomépítésre és vallásgyakorlásra már hoztak kedvezményeket, de ezek végső soron még mindig a különbségtételt szolgálták. A valódi egyenjogúságra egészen a pozsonyi országgyűlésig kellett várnia a protestánsoknak.

- Az artikuláris korszak tovább él valamilyen hagyomány formájában a mai hívők között?

- Úgy gondolom, hogy a mi egyházkerületünknek a sajátos adottságai miatt ez a történelmi korszak a felelősségi körébe esik, miután csak itt voltak artikuláris gyülekezetek. Ennek az időszaknak az emlékét érdemes életben tartani, mert – én legalábbis úgy látom – ez erőforrás lehet a mai egyház számára. Tudni, hogy az egyház hosszú időn keresztül nagyon nehéz körülmények között élt, önmagában ez nem érdekes, de az igen, hogy az elődeink helyt álltak ebben az időszakban. A hitüket és az örökségüket olyan kincsnek tartották, amihez annak az árán is érdemes volt ragaszkodni, hogy emiatt társadalmi hátrányba kerülhettek. Nyilvánvalóan lelkeszként azt is el kell mondanom, hogy egyik oldalon büszkeséggel tölt el az ősök helytállása, de a másik oldalról magának az Is-

tennek a jóindulatát is belelátom a történetekbe. Hogy miért fontos egy közösség számára a nehéz időkben való helytállás, azt magyarázni sem kell, mert ezen keresztül érthető meg az, hogy nem minden a társadalmi érvényesülés. Valójában az egyház olyan értéket képvisel, ami az emberi létnek egy másik síkjához tartozik, és ha a saját történelmünkben rátalálunk egy ilyen kincsre, az a jelenlegi helyzetünkben is támaszt, erőt adhat. Én ezt nagyon fontosnak tartom, és 2015-ben ezért rendeztünk egy artikuláris napot. Azt gondolom, hogy a mai emberhez úgy lehet közelebb vinni ezt a fajta örökséget, ha ebből érzékelni tud valamit. Ezért úgy terveztük meg az artikuláris napot, mint egy zárandoklatot, mivel így helyet kapott benne az erőfeszítés és az áldozathozatal is. Azért, hogy mindenki érezze a testében és a tagjaiban, hogy az őseinknek ez mennyire nem volt egyszerű. Azt gondolom, hogy a jövőben is ismertetnünk kell majd ennek a korszaknak a fontosságát az egyházban. Az egyházkerület területén élő négy artikuláris gyülekezet a mai napig tartja a kapcsolatot és együttműködnek ebben a kérdésben.

- Mi lehet az oka annak, hogy ez a korszak csak említés szintjén, vagy egyáltalán nem szerepel a mostani tankönyvekben?

- A legfőbb ok az, hogy nagyon kevés forrásunk van ebből az időszakból. Ha valaki történeti kutatást akarna végezni a témában, hamar rájönne, hogy alig maradtak fenn egyháztörténeti adatok. Mindössze néhány anyakönyv és egyéb irat maradt meg ezekben a gyülekezetekben, hiszen érdemben nem tudtak komoly egyházi adminisztrációt folytatni. Kértem az egyháztörténészeket, hogy ássanak elő minél több dokumentumot ebből a korszakból, és azt mondták, hogy a Türelmi rendelet előtti időkből alig találtak valamit. Sok esetben a katolikus anyakönyvekből és vizitációs jegyzőkönyvekből lehet csak információ-morzsákat összeszedni. Ezekből megtudhatjuk, hogy ki volt hereticus, vagyis nem katolikus, sőt több helyen még azt is leírták, hogy az illető lutheránus vagy kálvinista. De igazából alig van forrás ebből a korszakból, éppen ezért nagyon kevés az ezzel foglalkozó egyháztörténeti szakirodalom is. Érdekesség, hogy az ellenreformáció előtti és a Türelmi rendelet utáni időszakból bőven maradtak fenn források, de az artikuláris korszak egyszerűen kiesik az egyház történetéből.

- Érdeemes lenne az artikuláris korszakot beépíteni a nemzeti alaptantervbe, vagy az egyházi iskolák helyi tantervébe?

- Biztos, hogy érdemes lenne, de azt tudom mondani, hogy ez némi akadályokba ütközik. Az egyik az, hogy nem tudom, a múltbéli vallási feszültségek mélyebb mozgatórugóit mennyire akarja feltárni a hit- és történelemoktatás. Ez nehéz időszak, és amennyire én látom, nem szívesen beszélnek ezekről a történelemben. A magunk területén, vagyis a saját hitoktatásunkban és iskolarendszerünkben biztosan többet kéne erről a korszakról beszélnünk. Éppen a korábban említett okok miatt, hogy erőt meríthessünk az akkori protestáns közösségek összetartásából, persze csak ha jól kezeljük a témát, és megfelelően építjük be a jelenlegi oktatási rendszerbe.

- Hogyan lehetne felkelteni a fiatalok érdeklődését a téma iránt, hogyan lehetne közelebb hozni hozzájuk?

- Többféleképpen is meg lehetne ezt tenni. Épp az utóbbi hetekben gondolkodtam azon, hogy készítenünk kellene egy olyan projektet, amely adott esetben egy országos kiállítóhelyként is működhetne. Én nagyon jónak látnám, ha az egyik artikuláris templom mellett egy ilyen látogatócentrumot, kiállítóteret ki tudnánk alakítani, ami segíthetne ennek a történelmi korszaknak a bemutatásában. Azt gondolom, hogy erre akár még a kulturális kormányzattól is lehetne segítséget kérni, mert akárhonnan nézzük, ez egy európai unikum a protestantizmus történetében, és ezt az érdeklődők máshol nem tudnák megismerni vagy elképzelni sem. Emellett ennek a kiegészítésként egy interaktív, online ismeretterjesztő felületet is kialakíthatnánk.

- A reformáció emlékévében vagyunk. Az evangélikus egyház vagy a nyugati egyházkerület megemlékezik majd valamilyen formában az artikuláris korszakról?

- Jelen pillanatban nem kifejezetten az artikuláris korszak van a figyelem középpontjában, de nyilván, amikor ötszáz évről emlékezünk, akkor ebből százat ez az időszak tesz ki. Természetesen nálunk is vannak megemlékezések, például az egész Európát bejáró reformációi kiállító-kamion a mi egyházkerületünkben két helyszínt is útjába ejtett, Sárvárt és Sopront. Ebből is látszik, hogy Magyarországon a reformáció gyökerei alapvetően a Dunántúlon vannak, hiszen ezen a területen jelentek meg először az új eszmék. Sopronban alakult meg az első magyar evangélikus gyülekezet és iskola, a gyásztized éveiben pedig egyedül ebben a városban tartottak félig illegális módon istentiszteleteket. Sárvár pedig azért érdekes, mert a Nádasdy család birtokában volt. Nádasdy Ta-

más országbíró és nádor maga is rokonszenvezett a lutheri reformációval, ezért a birtokain evangélikus lelkészeket tartott. A saját várában pedig helyet adott Sylvester Jánosnak, aki elkészítette az első magyar nyelvű Újszövetség-fordítást, amit 1541-ben adtak ki Sárváron. A gyászévtizedben pedig ugyanezen a helyen, a Nádasdy-várban őriztek több fogságra ítélt

lelkészt, akiket aztán később gályarabnak elhurcoltak. Éppen ezért Sárvár számunkra szimbolikus jelentőséggel bír, egyszerre örömteli és szomorú események helyszíne. Pontosan emiatt a nyugati egyházkerület a sárvári Nádasdy-várban fogja ünnepelni a reformáció emlékévét.

Illisz Balázs Gergely

Ökumenikus istentisztelettel nyitották meg a reformáció 500. emlékévét a Nyugatoldali Református templomban

Ezen emlékév keretében tartandó rendezvénysorozat egyik eleme volt a szombaton du. 5 órától megrendezett irodalmi est az evangélikus egyház szervezésében. Az ünnepi istentiszteletre a Nyugatoldali Református templomban került sor, melyet Tamásy Éva nyitott meg köszönő szavaival, majd Nt. Tamásy Zoltán egy ráhangoló imát mondott.

Ezt követően Tóth Péter loraini református lelkipásztor osztotta meg gondolatait a reformáció kapcsán, s beszédében röviden átfogta a reformáció történelmi állomásait. Beszédében felhívta a figyelmet arra, hogy minden keresztyénnek az üdvösség fele kell törekednie élete során és, ahogy fogalmazott, "Isten dicsőségét kell hirdetni".

A lelkész beszédét után az idei márciusi nemzeti ünnepünk alkalmából debütált Clevelandi Magyar Egyházak Kórusának fellépése követett csodás előadásukkal.

A Luther-rózsa rövid szimbólummagyarázata után dr. Márton Marius adventista lelkipásztor osztotta meg értékes gondolatait a jelenlévőkkel. Beszéde során többek közt elmondta, hogy ő úgy gondolja, a reformáció már akkor megkezdődött, amikor Luther

kezébe vette a Bibliát, hiszen a Szentlélek már akkor munkálkodott benne.

A Jn 8, 32-re alapozva arról tett hitvallást, hogy számára a "reformáció szabadság Krisztusban". Beszédét azzal a biztatással zárta, hogy "legyetek a Szentírás hűségese követői".

A buzdító szavak után Simon Judit szólóénekeivel gazdagította az ünnepi istentiszteletet, amelyet a baptista egyház részéről Kulcsár Sándor lelkipásztor bizonyásgétele követett. A lelkipásztor arra fókuszált, hogy "bár sokan azt mondják az evangélium felforgatta a világot, pedig általa a felforgatott világ állott helyre". Beszéde végén ő is buzdította a jelenlévő mintegy hatvan hívőt a különböző felekezetekből, hogy mindannyiunknak "mandátumunk van Istent képviselni a földön" és ezt bátran tegyük.

Az ünnepi istentiszteletet finom rakott káposzta fogyasztása követett, amelyet desszertként a Luther torta ékesített néhány frissítő innivalóval.

A tervek szerint ez nem egy egyszeri alkalom volt, hanem egy egész rendezvénysorozat első eleme volt. Április 22-én kerül sor a következő találkozóra, amikor a kárpátaljai misszióról tartanak egy előadást.

Clevelandi Hírek

ELSŐ MAGYAR EVANGÉLIKUS ÉS NYUGAT

15300 Puritas Ave., Cleveland, OH, 44135. Istentisztelet minden vasárnap déli 12-kor. Lelkészi hivatal: 18493 High Parkway, Rocky River, OH, 44116. Tel.: (216) 961-6895. Felügyelő: Fördös Katinka, Mihály Ernő. Lelkészek: Tamásy Éva és Zoltán.

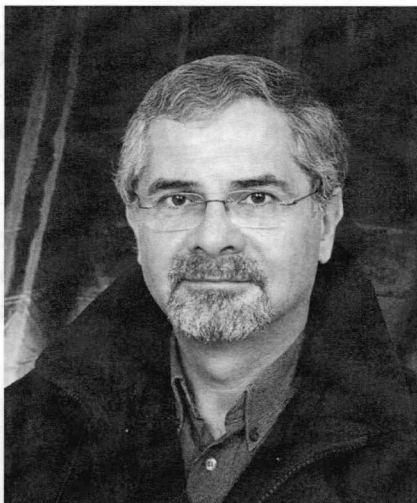
ALKALMAINK:

Április 14-én Nagypénteken, 12 órakor lesz Istentisztelet úrvacsoraosztással, este 5:30-kor Passió olvasás, úrvacsoraosztással.

Húsvétkor, délelőtt 11 órakor együtt fogyasztjuk el a reggelit, /batus/ majd 12 órakor Jézus felátadását ünnepeljük úrvacsoraosztással, beiktatjuk presbiteri és jegyzői tisztségébe Fazekas Róbert testvérünket, akit a közgyűlés egyhangúan örömmel megválasztott. Örömmel vennénk, ha Hittestvéreink húsvét ünnepére az oltárra liliomot vagy más szép virágot adományoznának, köszönjük szépen!

Április 22-én szombaton 5 órakor Nt László Imre baptista lelkipásztor tart vetített képes előadást Kárpátaljai missziójáról. Fellép a gyermekkórus és gyermekeink verssel és bibliai idézetekkel tesznek bizonyosságot Isten szeretetéről. Utána vacsora lesz. Rakott krumpli, uborka saláta és sütemény.

Szeretettel várjuk közénk **Pünkösdi vasárnap június 4-én Szeverényi Jánost a magyarországi Evangélikus Egyház missziói lelkészét.** Ő hirdeti nekünk Isten Igéjét, örömmel és tisztelettel fogadjuk őt. Karizmatikus egyéniséggel megáldott ember, akinek sokoldalúsága sok áldást ad mindannyiunk számára.

REFORMÁCIÓ 500. Évfordulója alkalmából több alkalommal tartunk hitmélyítő előadásokat, istentiszteleteket. Szeretettel várjuk Testvéreinket.

Május 13-án délután 5 óra. Reformáció 2. Nt Medgyesi Lajos, angol nyelven, Nt Fazekas László magyar nyelven. Kórus szolgálata, utána szeretet vacsora, rakott burgonya, Luther torta.

Szeptember 9-én Reformáció 3. Rész. Nt Dr. Marius Marton, Nt Orosz Csaba. Hetednapos Adventista ifúság szolgálata.

Október 14-én Reformáció 4. rész Nt Endrei Ferenc, Nt Igor Botánszky. Kórus szolgálata. Szeretet vacsora, Luther torta.

Jelentkezési határidő: minden alkalom előtti csütörtök este a 216 213 8414 telefonszámon.

AZ ÉVES PROGRAMOKBÓL:

Május 6 - Elviteli vacsora

Május 13 - Irodalmi est, Reformáció 500 2. Rész, vacsora

Május 21 - Gyülekezetünk 81. Születésnapja

Június 3 - Trianoni megemlékezés

Június 4 - Pünkösdi vasárnap Szeverényi János evangélikus lelkész (Magyarországi Evang. Egyház misszió lelkésze) prédikál

Június 7,8 - Reformáció 500 Megemlékezés Észak Amerikában Niagara Falls, ON Canada

Június 17 - Irodalmi est táncos vacsora

Nagy szeretettel ünnepeltük **Tóth Klára Kiki** testvérünk 80. Születésnapját gyülekezetünkben. Isten hűsége legyen mellette mindig, és adjon neki sok boldog örömteli éveket. Közel 60 esztendeje tartozik gyülekezetünkhöz, köszönjük hűségét egyházunkhoz.

Colman Margaret testvérünk április 2-án ünnepelte 100. Születésnapját. Mihály Ernő testvérünk nővére. Isten szeretetének megtapasztalását kívánjuk Margaret életére.

Édesanyánk, Dr Molnár Mátyásné, Marik Ilona életének 87. Esztendejében hazament ahhoz az Úrhoz, aki teremtette, megváltotta és aki nagyon szerette. Nagyon fáj, hogy már nincs itt velünk, egy áldott életű önzetlen Édesanyát veszítettünk el. Áldozata, szeretete, szerénysége pédaértékű volt számunkra. Köszöjük mindazoknak, akik imádkoztak érte és értünk is.. Hiszem, hogy Úr áttette egyik kezéből a másikba. Amelyik kezében tartotta abban tartja most is, a másik kezével átsimogatta ahol megszünt a fájdalom ahol várnak rá. Jézus szeretete vigasztal és azoknak a hittetsvéreknek az imádsága akik segítenek a gyász feldolgozásában. Köszönjük szépen. Emlékező és hálaadó istentiszteletről értesítjük testvéreinket.

Nehéz, de mégis áldott élete volt. Gyermekkorától kezdve amikor a családtól elvettek mindent és újra kellett kezdeniük elől-ről kifosztottan, de mégis hittel. Evangélikus, mélyen hívő családban nőtt fel, és ez a hit, amelyet ő is megharcolt végigkísérte egész életében. Egészségügyben dolgozott, nagyon szerették őt a betegek. Mindig mosolygott és volt mindenkihez pár áldott szava. Sokan eljöttek hozzá ő csak meghallgatta őket, és pár kedves szóval erősítette őket. Édesapánk sokszor mondta neki miért nem nyitsz lelkigondozói irodát? 1950 október 31-én reformációkor esküdtek, Bátyám aki 1952-ben született, már nincs közöttünk /2002/- Halála nagy veszteség volt mindannyiunk szívében, de Édesanya ezt is hittel viselte. Utána minden évben eltemetett valakit, Testvérét, Nagymamánkat, Nagynéniket, Édesapámat. Imádkozó szeretetét élvezhette a család.

Nagyon szerette az unokáit Márton és Violát. Viola gyer-

mekünkkel utolsó heteiben együtt lehettünk vele, olyan boldog volt, sugárzott az örömtől, hogy vele voltunk. Viola lányunk kezei között távozott az élők sorából, ahhoz a Krisztushoz, aki hazahívta őt. Életének utolsó 3 évében a békécsabai evangélikus szeretetotthon lakója volt, ahol kedves nővérek szerették és gondozták őt. Az igaz emléke áldott.

Beteg, idős Testvéreinket szeretettel hordozzuk imádságban: **Nt Bernhardt Bélát és Rózsát, Juhász Ednát, Lovagi Tibort, Adat, id. Tomaszek Lászlót, Kőrösi Jolánt.**

Lelkipásztori szeretettel,
Tamásy Éva ev. lelkész

Torontói Hírek

Lelkész: Tamásy Éva, Beszolgáló lelkész: Tamásy Zoltán. Templom: 116 Bond Street. Lelkészi hivatal: 18493 High Parkway, Rocky River, 44116, USA. Felügyelő: Dr. Mekis Éva, 34 Langbourne Pl., North York, ON, M3B 1A9 (minden posta ide küldendő). Tel.: (416) 300-9305. Istentisztelet, júl-aug. kivételével, a hó 2. és 4. vasárnapján du. 4-kor.

Szeretettel hirdetjük alkalmainkat:

Nagypénteken evangélikus egyházunk legnagyobb ünnepén **április 14-én délután 4-kor** tartunk istentiszteletet Passióolvasás-

sal és úrvacsoraosztással, nagy szeretettel várjuk Testvéreinket!

Húsvétkor nem tartunk gyülekezetünkben istentiszteletet, **húsvét utáni második vasárnap április 10-én d.u. 4 órakor** ünnepeljük Krisztus feltámadását!

Április 30-án a d.u. 4 órakor kezdődő istentisztelet után tartjuk gyülekezeti közgyűlésünket, kérnénk szépen testvéreink szíves megjelenését! Ezen az alkalmon szeretetvendégség is lesz, ahol lehetőség nyílik a kötetlen baráti beszélgetésre is. Süteménnyel, kávéval, teával várjuk Önöket!

Szeretettel hívjuk Testvéreinket **június 11-én délután 4 órakor** tartandó pünkösdi istentiszteletünkre, ahol **Nt Szeverényi János** evangélikus lelkész, a magyarországi Evangélikus Egyház missziói lelkésze fogja közöttünk hirdetni az Isten drága igéjét.

Lelkipásztori szeretettel,
Tamásy Éva ev. lelkész

Mindennapi Kenyér

ÁPRILIS

HÚSVÉT ÜNNEPE

16 vasárnap: Mk 16,1-8 · 1Kor 15,1-11 · Lk 24,1-12

17 hétfő: Lk 24,13-35 · 1Kor 15,12-20 · Lk 24,13-35

18 kedd: Jn 20,1-10 · Lk 24,36-49

19 szerda: Jn 20,11-18 · Lk 24,50-53

20 csütörtök: Jn 21,1-14 · Kol 1,1-8

21 péntek: Lk 24,36-47 · Kol 1,9-14

22 szombat: Lk 24,1-12 · Kol 1,15-20

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁNI 1. VASÁRNAP

23 vasárnap: Jn 20,19-29 · 1Pt 1,3-9 · Zsolt 116

24 hétfő: 1Móz 32,22b-32 · Kol 1,21-23

25 kedd: Jób 42,7-13(14-17) · Kol 1,24-29

26 szerda: Ézs 66,6-13 · Kol 2,1-7

27 csütörtök: Jn 17,9-19 · Kol 2,8-15

28 péntek: 1Pt 2,1-10 · Kol 2,16-19

29 szombat: ApCsel 8,26-39 · Kol

2,20–23

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁNI 2. VA-SÁRNAP

30 vasárnap: Jn 10,11–16(27–30) · 1Pt 2,21b–25 · Zsolt 23

MÁJUS

1 hétfő: Jn 10,1–10 · Kol 3,1–4

2 kedd: Mt 9,35–10,1(2–4)5–7 · Kol 3,5–11

3 szerda: Jn 17,20–26 · Kol 3,12–17

4 csütörtök: Ef 4,(8–10)11–16 · Kol 3,18–4,1

5 péntek: Mt 26,30–35 · Kol 4,2–6

6 szombat: Jn 14,1–6 · Kol 4,7–18

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁNI 3. VA-SÁRNAP

7 vasárnap: Jn 15,1–8 · 1Jn 5,1–4 · Zsolt 19

8 hétfő: 1Móz 1,6–8 · Jóel 1,1–20

9 kedd: 1Móz 1,9–13 · Jóel 2,1–11

10 szerda: 1Móz 1,14–19 · Jóel 2,12–17

11 csütörtök: 1Móz 1,20–23 · Jóel 2,18–27

12 péntek: 1Móz 1,24–31 · Jóel 3,1–5

13 szombat: 1Móz 2,1–3 · Jóel 4,1–21

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁNI 4. VA-SÁRNAP

14 vasárnap: Mt 11,25–30 · Kol 3,12–17 · Zsolt 45

15 hétfő: 2Móz 15,(1–11)19–21 · ApCsel 1,1–14

16 kedd: 1Sám 16,14–23 · ApCsel 1,15–26

17 szerda: Róm 15,14–21 · ApCsel 2,1–13

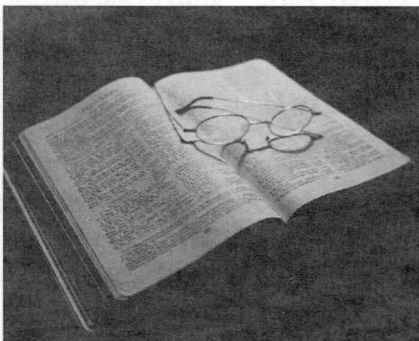
18 csütörtök: 1Kor 14,6–9.15–19 · ApCsel 2,14–28

19 péntek: Jel 5,6–14 · ApCsel 2,29–36

20 szombat: Jn 6,(60–62)63–69 · ApCsel 2,37–41

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁNI 5. VA-SÁRNAP

21 vasárnap: Jn 16,23b–28(29–32)33 · 1Tim 2,1–6a · Zsolt 30

REFORMÁCIÓ 500

MEGEMLEKEZÉS

2017 június 7-8-9 Niagara Falls, Mount Carmel Spiritual Centre

ÉSZAK AMERIKÁBAN

 <p>MOUNT CARMEL SPIRITUAL CENTRE NIAGARA FALLS 7021 Stanley Ave Niagara Falls, ON, L2G 7B7 Canada</p> <p>RÉSZTVEVŐK:</p>	CÉLKITÜZÉS	- a Reformáció lélekbenvaló megünneplése
	PROGRAM	<ul style="list-style-type: none"> - áhítatok - közös éneklések - istentisztelet - előadások - zenei programok - kiállítások - gyülekezetek képviselőinek találkozója - gyülekezetek találkozója - egyházaink szabad önállóságának ünneplése - a konfirmációi fogadalomtétel megerősítése <p>Fórum: „Maradj velünk” leltár- és mérlegkészítés Észak-Amerikai egyházainkban fél évezreddel a Reformáció után” - két részben</p>
	HIVATALOS MEGHÍVOTTAK	<p>Orbán Viktor, miniszterelnök, Kövér László, parlament elnöke, Balog Zoltán, miniszter, Szabó István, püspök, Kató Béla, püspök Szeverényi János, lelkipásztor</p>
MŰVÉSZEK	ZENÉSZ GRAFIKUS FÉNYKÉPÉSZ BÉLYEGGYŰJTŐ	<p>St. Martin, azaz Szentmártoni Imre, pánsíp Simon András, grafikus – Egyvonalai a Reformációról Dr. Ábrám Zoltán – fényképész, krónikás Dr. Kocsis Attila – 80 ország bélyegei a Ref.-ról</p>
CSAK KÉT GYŰLEKEZETI KÉPVISELŐ	Lelkipásztor + Gyülekezeti Vezető / Tag	akiknek az ünnepi konferencia ideje alatt –június 7-8-9- biztosítjuk a teljes ellátást Bejelentkezési díj: személyenként \$100
GYŰLEKEZETEK JÚNIUS 8 CSÜT. NYITOTT NAP	Gyülekezeti Tagok	azokban a városokban ahonnan a Gyülekezeti Napra jönnek, buszokat indítunk, a létszámtól függően és úgyszintén a távolságot és létszámot figyelembe véve támogatjuk azokat, akik "minivan"-nel hozzák az ünnepségre jövőket.

ERŐS VÁR is published periodically by the Hungarian Conference in the Evangelical Lutheran Church in America, 18493 High Parkway, Rocky River, OH, 44116. Tel.: 216-961-6895. E-mail: tamasy.eva@gmail.com. Distribution by First Class mail. Editor: The Rev. Béla Bernhardt. Annual subscription: \$6 in the USA, US \$8 from Canada, US \$15 from overseas by air mail. – Az ERŐS VÁR az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia lapja. Szerkesztő és kiadó: Nt Tamásy Éva és Gordos Judit. Aláírt cikkekért írjuk felel. Előfizetés az Egyesült Államokban évi 6 dollár, Kanadából évi 8 US dollár, tengerentúlról légipostán évi 15 US dollár. – Kérjük olvasóinkat, hogy címváltozásokat haladéktalanul bejelenteni szíveskedjenek. – Nyomda/Printers: Adkins & Co. Inc. 14541 Madison Ave., Lakewood, OH 44107. -- Minden levelezés, előfizetés, adomány a feladó pontos címe feltüntetésével a lap címére küldendő. Erős Vár, 18493 High Parkway, Rocky River, OH, 44116.

